

Sygn. akt I Ns 971/14

POSTANOWIENIE

Dnia 23 listopada 2016 r.

Sąd Rejonowy w Tczewie I Wydział Cywilny

Przewodniczący Sędzia Sądu Rejonowego Andrzej Lubowiecki

Protokolant Starszy Sekretarz Sądowy Anna Piotrowska

po rozpoznaniu w dniu 23 listopada 2016 r. w Tczewie

na rozprawie

sprawy z wniosku A. K.

z udziałem J. M. (1), M. M., B. M. (1), (...) Spółki Akcyjnej we W. i B. (...) Niestandardyzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego w G.

o uchylenie się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku

postanawia

1. oddalić wniosek;

2. zasądzić od wnioskodawcy A. K. na rzecz uczestnika B. (...) Niestandardyzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego w G. kwotę 60 zł (sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania;

3. zasądzić od wnioskodawcy na rzecz uczestnika (...) Spółki Akcyjnej we W. kwotę 60 zł (sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Sygn. akt I Ns 971/14

UZASADNIENIE

W dniu 12 grudnia 2013 r. wnioskodawca A. K. złożył wniosek o przyjęcie i zatwierdzenie oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku, a także o przyjęcie oświadczenia o odrzuceniu spadku po T. K..

W uzasadnieniu wskazał, że od wielu lat pozostawał w konflikcie ze swoją matką T. K. oraz siostrą B. M. (1). W 1989 r. wnioskodawca wyprowadził się na stałe do Niemiec, natomiast w 2010 r. ostatecznie zerwał kontakt z matką i siostrą. T. K. zmarła w dniu 3 stycznia 2013 r. w T.. O śmierci matki wnioskodawca dowiedział się od siostry B. M. (1), która poinformowała go o tym fakcie drogą telefoniczną. Siostra podała wnioskodawcy datę pogrzebu matki, jednakże zagroziła, że jeżeli przyjedzie na uroczystość to zostanie pobity. Przy późniejszej próbie kontaktu wnioskodawcy z rodziną B. M. (1) odmówiła udzielenia informacji na temat sytuacji majątkowej zmarłej matki. Również (...) placówki banków odmówiły informacji, zasłaniając się tajemnicą bankową. O tym, że spadek obciążony jest długami wnioskodawca dowiedział się, gdy dotarła do niego informacja, że w dniu 24 lipca 2013 r. siostra złożyła oświadczenie o odrzuceniu spadku po zmarłej matce. Niezłożenie przez wnioskodawcę oświadczenia o odrzuceniu spadku było zatem wynikiem istotnego błędu co do przedmiotu spadku.

Postanowieniem z dnia 6 lutego 2014 r. wydanym w sprawie sygn. akt I Ns 635/13 Sąd Rejonowy oddalił wniosek wnioskodawcy o uchylenie się od skutków prawnych niezłożeni w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku.

W uzasadnieniu orzeczenia Sąd wskazał, że o błędzie co do przedmiotu spadku można mówić tylko wtedy, gdy brak wiedzy o rzeczywistym stanie majątku spadkowego nie jest wynikiem braku staranności po stronie spadkobiercy. W ocenie Sądu okoliczności sprawy nie wskazywały jednak, aby taki przypadek zaistniał na gruncie niniejszego postępowania. Zebrany w sprawie materiał dowody doprowadził do wniosku, iż poza zainteresowaniem wnioskodawcy była kwestia majątku jego zmarłej matki. Sytuacja ta uległa zmianie dopiero z chwilą powzięcia informacji o odrzuceniu spadku przez jego siostrę. Nawet jednak wtedy wnioskodawca nie szukał kontaktu z rodziną w celu dokładnego ustalenia przedmiotu spadku pozostawionego po matce. Zachowanie wnioskodawcy trudno zatem rozpatrywać w kategoriach należytej staranności, która pozwalałaby mu na uchylenie się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku.

Apelację od powyższego orzeczenia wniósł wnioskodawca, zaskarżając je w całości i wnosząc o jego uchylenie oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Skarżący zarzucił orzeczeniu błędne ustalenie stanu faktycznego, poprzez przyjęcie, iż brak wiedzy wnioskodawcy o stanie spadku po T. K. był wynikiem jego nienależytej staranności. W ocenie skarżącego Sąd bezpodstawnie dał wiarę zeznaniom siostry wnioskodawcy B. M. (1), z którą wnioskodawca pozostaje w konflikcie, a odmówił wiarygodności zeznaniom świadków A. Ł. i L. Ł.. Ponadto skarżący nie zgodził się z oceną Sądu, jakoby wnioskodawca winien przewidywać stanu spadku, bowiem był on świadkiem przeprowadzania egzekucji komorniczej w mieszkaniu swojej matki na 5 lat przed jej śmiercią. Taki okres czasu zdaniem wnioskodawcy uzasadnia przypuszczenie, iż dana należność została spłacona. Skarżący wyraził również pogląd, iż w jego ocenie termin do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po spadkodawczyni jeszcze nie minął, bowiem fakt odrzucenia swojej części spadku przez B. M. (1) i następcze umożliwienie A. K. odrzucenia tej właśnie części, otworzył na nowo termin do odrzucenia spadku, gdyż odrzucenie musi obejmować cały przypadający spadkobiercy spadek.

Postanowieniem z dnia 1 października 2014 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w Tczewie do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach za instancję odwoławczą.

W uzasadnieniu swojego postanowienia Sąd Okręgowy wskazał, iż Sąd Rejonowy nie wywiązał się w sposób należyty z obowiązku wskazanego w art. 510 k.p.c., bowiem nie dopuścił do udziału w sprawie wierzycieli spadku T. K., których udział w sprawie byłby uzasadnionych ich interesem prawnym. Ponadto w ocenie Sądu Okręgowego weryfikacji wymaga zasadność dopuszczenia do udziału w sprawie córki wnioskodawcy J. S.. Sąd Rejonowy winien ustalić, czy rzeczywiście osobę tę należy poczytywać jako zainteresowaną wynikiem sprawy, skoro do chwili obecnej nie zostało jeszcze prawomocnie zakończone postępowanie w przedmiocie zatwierdzenia oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku przez wnioskodawcę. Przechodząc do merytorycznej oceny zaskarżonego orzeczenia Sąd Okręgowy wskazał, że z uzasadnienia Sądu Rejonowego nie wynika, jakie akty staranności powinny być, a nie zostały przez skarżącego podjęte, w celu ustalenia majątku pozostawionego przez spadkodawczynię. Ocena należytej staranności powinna być dokonana przy uwzględnieniu konkretnych okoliczności sprawy, a takiej analizy Sąd Rejonowy nie dokonał. Oznacza to, że Sąd Rejonowy nie wyjaśnił, czy wnioskodawcy można przypisać takie konkretne zaniechanie, którego następstwem była niezajomość stanu spadku. Przedwczesne było zatem sformułowanie przez Sąd pierwszej instancji tezy o braku podstaw do uchylenia się od skutków niezłożenia oświadczenia spadkowego. Sąd Okręgowy odmówił natomiast racji zarzutom skarżącego, jakoby wnioskodawca w terminie złożył oświadczenie o odrzuceniu spadku. Taka argumentacja pozostaje bowiem w sprzeczności ze złożonym przez wnioskodawcę wnioskiem. Brak jest też podstaw do twierdzeń, jakoby wnioskodawca dziedziczył należną część spadku B. M. (1). Kończąc swoje rozważania Sąd Okręgowy wskazał, że przy ponownym rozpoznaniu sprawy rzeczą Sądu Rejonowego będzie ustalenie kręgu uczestników postępowania, ustalenie ostatecznego żądania wniosku wnioskodawcy, rozważenie czy wnioskodawca uchylając się od skutków prawnych niezachowania terminu do odrzucenia spadku zachował termin określony w art. 88 § 2 K.c., jak też wskazanie jakie istniały możliwości uzyskania przez spadkobiercę wiedzy o istnieniu długu i czy podjęcie przez wnioskodawcę starań dla uzyskania wiedzy o stanie spadku zapobiegłoby błędowi co do przedmiotu spadku.

Konieczne będzie przy tym wyjaśnienie, czy spadkobiercy można przypisać takie konkretne zaniechanie, którego następstwem była nieznamość stanu spadku, czy też zachował należyłą staranność w ustalaniu masy spadkowej i nie można mu przypisać zaniedbań w tym względzie.

Po przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania Przewodniczący wezwał wnioskodawcę do wskazania swojego stanowiska w zakresie treści żądania wniosku, bowiem skoro wnioskodawca twierdzi, że zachował termin do odrzucenia spadku, winien wyjaśnić przyczynę złożenia wniosku o zatwierdzenie oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych niedochowania terminu do odrzucenia spadku.

W odpowiedzi wnioskodawca wskazał, że twierdzenie o zachowaniu terminu do złożenia oświadczenia zostało złożone "z daleko posuniętej ostrożności procesowej". Dlatego też wnioskodawca podtrzymuje żądanie o zatwierdzenie oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych niedochowania terminu do odrzucenia spadku.

Postanowieniem z dnia 16 maja 2016 r. Sąd wezwał do udziału w sprawie w charakterze uczestnika (...) Spółkę Akcyjną we W., jako wierzyciela spadkodawczyni, a także odmówił dopuszczenia do dalszego udziału w sprawie uczestniczkę J. S., bowiem na chwilę obecną nie może być ona traktowana jako osoba zainteresowana wynikiem postępowania. Następnie postanowieniem z dnia 22 października 2016 r., zmienionym postanowieniem z dnia 23 listopada 2016 r., Sąd wezwał do udziału w sprawie B. (...) Niestandaryzowany S. Fundusz Inwestycyjny Zamknięty z siedzibą w G., jako wierzyciela spadkodawczyni.

Zajmując stanowisko w sprawie uczestnik (...) Spółka Akcyjna wskazał, iż w jego ocenie żądanie wnioskodawcy jest niezasadny, bowiem nie zaktualizowały się przesłanki do zastosowania instytucji uchylenia się od skutków niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku. Wnioskodawca nie wykazał, że niezłożenie przez niego oświadczenia o odrzuceniu spadku było skutkiem istotnego błędu. Analogiczne stanowisko zajął również uczestnik B. (...) Niestandaryzowany S. Fundusz Inwestycyjny Zamknięty.

Ponownie rozpoznaj ąc sprawę Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

Spadkodawczyni T. K. miała dwoje dzieci: A. K. i B. M. (1). Rodzina była bardzo skonfliktowana. W 1989 r. A. K. wyprowadził się do Niemiec, ograniczając swój kontakt z rodziną. Pozostawił jednak w T. mieszkanie, do którego przyjeżdżał sporadycznie, głównie w okresach świątecznych i yrlopowych. Wizyty wnioskodawcy w mieszkaniu jego matki były bardzo rzadkie. Podczas jednej z takich wizyt w 2009 r. wnioskodawca był świadkiem czynności komornika sądowego. Podpisał wtedy protokół zajęcia, podając w nim, że jest właścicielem części ruchomości znajdujących się w mieszkaniu.

Z uwagi na nasilenie konflikt rodzinnego, w lipcu 2010 r. wnioskodawca zerwał prawie całkowicie kontakt z rodziną. Na prośbę podupadającej na zdrowiu spadkodawczyni J. M. (2) próbowała kontaktować się z wnioskodawcą i prosić go o odwiedzenie matki. Ten jednak albo nie odbierał telefonów, albo kazał zostawić go w spokoju. Podobne próby kontaktu podejmowała B. M. (1). Od niej jednak wnioskodawca w ogóle nie chciał odbierać telefonów.

Spadkodawczyni w chwili otwarcia spadku nie dysponowała aktywami o znaczącej wartości. W celu leczenia zaciągnęła pożyczki w (...) Bank Spółce Akcyjnej we W. i w (...) Spółce Akcyjnej w G. na kwoty 1.000 zł i 1.500 zł. Uczestnicy postępowania (...) Spółka Akcyjna we W. i B. (...) Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego w G. są następcami pożyczkodawców.

(dowody: zeznania A. K. – k. 44 v., 84-84 v., 224 v.-225, 228; zeznania B. M. (2) – k. 82-82 v., 84v., 225-226; zeznania A. Ł. – k. 44 v.-45; zeznania Z. G. – k. 45-45 v.; zeznania E. T. – k. 45 v.; zeznania J. S. – k. 82 v., 84 v.; zeznania J. M. (2) – k. 83, 84 v., 226-226 v., 228; zeznania L. Ł. – k. 83-84; zeznania M. M. – k. 83-84 v., 226 v. - 227, 228)

W dniu 3 stycznia 2013 r. w T. zmarła T. K..

(dowód: odpis skrócony aktu zgonu T. K. – k. 6)

W dniu śmierci spadkodawczyni B. M. (1) wysłała za pomocą telefonu komórkowego wiadomość tekstową do wnioskodawcy, aby poinformować go o śmierci matki. Wiadomość ta została przez wnioskodawcę odebrana i skłoniła go do rozmowy telefonicznej z siostrą. Z uwagi jednak na trwający nadal konflikt rodzinny wnioskodawca nie przybył na pogrzeb spadkodawczyni. Po pogrzebie B. M. (1) próbowała ponownie nawiązać kontakt z wnioskodawcą, aby omówić m.in. kwestie dotyczące spadku. Chciała go również uprzedzić, iż z uwagi na długie obciążające spadkiem zamierza złożyć oświadczenie o odrzuceniu spadku. Wnioskodawca nie odbierał jednak połączeń telefonicznych, ani nie odpowiadał na wiadomości tekstowe. B. M. (1) podjęła zatem próbę nawiązania kontaktu z wnioskodawcą za pośrednictwem jego pełnomocnika w osobie A. Ł.. Po skontaktowaniu się z wnioskodawcą pełnomocnik odpisał B. M. (1), iż aktualnie nie jest czas na jakiegokolwiek rozmowy.

(dowody: zeznania A. K. – k. 44v., 84-84v.; zeznania B. M. (2) – k. 82-82 v., 84 v.; zeznania A. Ł. – k. 44 v.-45; zeznania J. S. – k. 82 v., 84 v.; zeznania J. M. (2) – k. 83, 84 v.; zeznania L. Ł. – k. 83-84)

W dniu 11 lutego 2013 r. B. M. (1) wniosła do tut. Sądu wnioski o odebranie od niej oświadczenia o odrzuceniu spadku po T. K.. Oświadczenie to zostało odebrane na posiedzeniu w dniu 24 lipca 2013 r. Następnie w dniu 31 lipca 2013 r. Sąd poinformował o tym fakcie wnioskodawcę.

(dowód: akta Sądu Rejonowego w Tczewie I Ns 105/13)

W czasie kiedy wnioskodawca posiadał już informację o odrzuceniu spadku przez B. M. (1), przyjechał do Polski w celu rozeznania się w kwestiach finansowych swojej matki. Nie nawiązał on jednak kontaktu z żadnym członkiem rodziny mającym bezpośrednią styczność ze spadkodawczynią przed jej śmiercią. Wnioskodawca nie udał się ani do swojej siostry B. M. (1), ani do jej dzieci J. M. (1) i M. M., ani też do swojej córki J. S.. Ograniczył się jedynie do wizyty w oddziałach w (...) Banku (...) Spółki Akcyjnej w W. i Banku (...) Spółki Akcyjnej w W.. Banki odmówiły jednak udzielenia informacji, wskazując na obowiązującą w tym zakresie tajemnicą bankową. Wnioskodawca nigdzie indziej nie zwracał się w celu ustalenia stanu spadku, w szczególności nie pytał członków rodziny spadkodawczyni o stan jej majątku.

(dowody: zeznania A. K. – k. 44v., 84-84v., 224v.-225; zeznania A. Ł. – k. 44v.-45)

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd zważył, co następuje.

Stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie złożonych do akt sprawy skróconych aktów stanu cywilnego, a także na podstawie zeznań złożonych przez strony postępowania i wezwanych świadków. Przy ustalaniu stanu faktycznego sprawy zbędne okazały się natomiast przedłożone do sprawy dokumenty w postaci aktów notarialnych oraz z protokołu i wyroku Sądu karnego. Nie dotyczą one istoty sprawy i nie mają wpływu na jej rozstrzygnięcie.

W ocenie Sądu za wiarygodne należy uznać zeznania złożone przez B. M. (2), J. S., J. M. (1), Z. G., E. T. i M. M.. Zeznania te są jasne, wyczerpujące i wewnętrznie spójne, a na ich podstawie można logicznie przedstawić chronologię zdarzeń. Zeznania dają pełny obraz stanu faktycznego sprawy, który nie został skutecznie podważony innymi środkami dowodowymi.

Jeżeli chodzi o zeznania wnioskodawcy, A. Ł. i L. Ł. to Sąd uznał je za wiarygodne tylko w tej części, w której opisują sytuację rodzinną wnioskodawcy, jego wyjazd do Niemiec i próbę uzyskania informacji o sytuacji majątkowej zmarłej matki w placówkach bankowych. Sąd nie dał wiary tym zeznaniom w kwestii próby kontaktów wnioskodawcy z rodziną. Podobnie jak Sąd pierwotnie rozpoznający sprawę, Sąd w niniejszym składzie uznał, że wnioskodawca oraz wyżej wskazani świadkowie nie potrafili przytoczyć konkretnych okoliczności prób nawiązania kontaktu. Przede wszystkim nie byli pewni czy chodziło o rozmowy telefoniczne, czy o wiadomości tekstowe, nie wiedzieli czy próby te następowały z telefonów stacjonarnych czy komórkowych, nie znali także żadnych numerów tych telefonów, ani nie wiedzieli skąd wnioskodawca dysponował numerami telefonów do członków rodziny wnioskodawcy.

Art. 1019 § 1 K.c. stanowi, że jeżeli oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku zostało złożone pod wpływem błędu lub groźby, stosuje się przepisy o wadach oświadczenia woli z następującymi zmianami:

- 1) uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia powinno nastąpić przed sądem;
- 2) spadkobierca powinien jednocześnie oświadczyć, czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca.

Spadkobierca, który pod wpływem błędu lub groźby nie złożył żadnego oświadczenia w terminie, może w powyższy sposób uchylić się od skutków prawnych niezachowania terminu (art. 1019 § 2 k.c.).

Uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku wymaga zatwierdzenia przez sąd (art. 1019 § 3 k.c. w zw. z art. 690 k.p.c.), dopiero z chwilą zatwierdzenia staje się bowiem skuteczne.

Zgodnie z treścią art. 84 § 1 k.c. w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Jeżeli jednak oświadczenie woli było złożone innej osobie, uchylenie się od jego skutków prawnych dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy błąd został wywołany przez tę osobę, chociażby bez jej winy, albo gdy wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością błąd zauważyć; ograniczenie to nie dotyczy czynności prawnej nieodpłatnej.

Można powoływać się tylko na błąd uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia tej treści (błąd istotny) art. 84 § 2 k.c.

O błędzie co do przedmiotu spadku można mówić tylko wtedy, gdy brak wiedzy o rzeczywistym stanie majątku spadkowego nie jest wynikiem braku staranności po stronie spadkobiercy, czyli gdy błąd jest usprawiedliwiony okolicznościami sprawy. Oceniając należytą staranność spadkobiercy sąd winien wziąć pod uwagę okoliczności określonej sprawy i ustalić jakich aktów staranności można było w danej sytuacji wymagać. W kontekście oświadczeń spadkowych przy powoływaniu się na błąd co do przedmiotu spadku, chodzi o konkretne działania zmierzające do uzyskania wiedzy o rzeczywistym stanie majątku spadkowego. Skuteczność powołania się na błąd co do przedmiotu spadku nie zachodzi, gdy spadkobierca nie dochował należytej staranności polegającej na podjęciu uzasadnionych w danych okolicznościach działań, zmierzających do ustalenia stanu spadku, których podjęcie doprowadziłoby do takiego ustalenia i w konsekwencji - do uniknięcia błędu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2005 r., sygn. IV CK 799/04; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2011 r., sygn. I CSK 85/11). Samo poprzestanie na pozbawionym jakichkolwiek konkretnych podstaw przypuszczeniu dotyczącym stanu majątku spadkowego nie może być uznane za błąd istotny, lecz za lekkoomyślność, która nie stanowi podstawy uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia (niezłożenia oświadczenia) woli na podstawie przepisów o wadach oświadczenia woli (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 29 listopada 2012 r., sygn. II CSK 172/12). Sam brak wiedzy o skutkach wynikających z art. 1015 § 2 K.c. (nieograniczonej odpowiedzialności za długi spadkowe) nie może prowadzić do uchylenia się przez spadkobiercę od skutków prawnych fikcji prostego przyjęcia spadku. Wola przyjęcia spadku wprost jest bowiem fingowana na podstawie ustawy, toteż brak świadomości co do wywołania skutków prawnych przez bierne zachowanie się spadkobiercy nie może mieć znaczenia prawnego (W. Borysiak, komentarz do art. 1019 Kodeksu cywilnego [w:] K. Osajda, Kodeks cywilny. Komentarz, Legalis 2013).

W świetle ustalonego w sprawie stanu faktycznego Sąd uznał, że wniosek nie zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie ustalenia wymagało, czy termin do złożenia przedmiotowego oświadczenia w istocie upłynął. Reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika wnioskodawca w sposób nie dość precyzyjny dookreślił przedmiot żądania, wskazując iż twierdzenie o zachowaniu terminu do złożenia przez wnioskodawcę oświadczenia o odrzuceniu spadku zostało zgłoszone "z daleko posuniętej ostrożności". Tak sformułowane petitum wniosku uniemożliwia uznanie, że mamy do czynienia ze sprecyzowanym żądaniem, które dałoby się zakwalifikować do jednego ze złożonych rodzajów żądań postępowania cywilnego, tj. żądania ewentualnego lub żądania alternatywnego. Wskazane stwierdzenie nie może być w szczególności traktowane jako żądanie ewentualne, wszakże wnioskodawca, nie zmieniając przedmiotu żądania, nie wskazał, że na wypadek oddalenia wniosku o zatwierdzenie się od skutków

prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku zgłasza inne żądanie, którego konsekwencją miałyby być wydanie orzeczenia określonej treści. W postępowaniach o stwierdzenie nabycia spadku nie występują z kolei stany faktyczne, w których zastosowanie miałyby instytucja upoważnienia przemiennego (*facultas alternativa*).

Na podstawie art. 386 § 6 k.p.c. Sąd Rejonowy ponownie rozpoznając sprawę był związany wyrażonym w uzasadnieniu postanowienia Sądu Okręgowego w Gdańsku poglądem, iż upłynął termin do skutecznego złożenia przez wnioskodawcę oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku. Uzupełniając to stwierdzenie należy wskazać, iż bezsporne jest, że wnioskodawca dowiedział się o otwarciu spadku w dniu 3 stycznia 2013 r., tj. w dniu śmierci spadkodawczyni. Oznacza to, że od tego właśnie dnia zdawał sobie sprawę ze swojego powołania do spadku na podstawie ustawy, wszakże strony nie twierdziły, by miał świadomość o powołaniu do spadku na podstawie testamentu, którego spadkodawczyni nie sporządziła. To z kolei prowadzi do wniosku, iż od dnia 3 stycznia 2013 r. zaczął biec wnioskodawcy sześciomiesięczny termin na złożenie oświadczenia o odrzuceniu spadku, przewidziany w art. 1015 k.c. Termin ten upłynął wraz z dniem 3 lipca 2013 r.

W treści apelacji pełnomocnik wnioskodawcy zasugerował, iż powyższy termin nie upłynął, bowiem otworzył się dla wnioskodawcy na nowo wraz z odrzuceniem spadku przez siostrę B. M. (1). Ma to wynikać z zasady, iż odrzucenie spadku musi obejmować całość przypadającego spadkobiercy spadku. Skoro zatem wnioskodawca zamierza odrzucić część spadku odrzuconą przez B. M. (1), musi mieć również możliwość odrzucenia części spadku, którą on sam bezpośrednio dziedziczył.

Sąd uznał wyżej wskazany pogląd za błędny. Termin przewidziany w art. 1015 k.c. jest terminem zawitym i raz zamknięty nie podlega ponownemu otwarciu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 2015 r., sygn. III CSK 352/14). Zasada całościowego powołania spadkobierców ma zastosowanie w sytuacji, gdy istnieje jeden tytuł powołania. W praktyce może się jednak zdarzyć, że spadkobierca część spadku uzyskuje na odmiennej podstawie (podstawienie – art. 963 k.c., przyrost – art. 965 k.c.; może się zdarzyć, że spadkobierca pewną część spadku nabywa na podstawie testamentu, a inną na podstawie ustawy – art. 1022 k.c.). W takiej sytuacji przyjęcie udziału spadkowego przypadającego na podstawie jednego powołania nie wyłącza możliwości odrzucenia udziału przypadającego na podstawie drugiego powołania (zob. szerz. E. Skowrońska-Bocian, Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga czwarta. Spadki, LexisNexis 2008, komentarz do art. 1014). Z taką sytuacją nie mamy do czynienia w rozpatrywanej sprawie.

Podstawę do uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku jest wykazanie braku wiedzy co do stanu spadku. Brak wiedzy musi być przy tym usprawiedliwiony okolicznościami. W toku postępowania wnioskodawca powinien wykazać, że podjął niezbędne czynności w celu uzyskania wiedzy co do stanu spadku. Dopiero wykazanie, że wnioskodawca w istocie pozostał w błędzie usprawiedliwionym okolicznościami, uzasadnia żądanie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku.

W ocenie Sądu takich okoliczności wnioskodawca nie wykazał. Z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że zarówno T. M., jak i jej córka, a także córka wnioskodawcy J. S. dysponowali wiedzą co do zadłużenia spadkodawczyni w (...) Spółce Akcyjnej w (...) Bank Spółce Akcyjnej we W.. Osoby te sprawowały bezpośrednią opiekę nad spadkodawczynią, która dzieliła się z nimi swoimi sprawami w zakresie obciążających ją zobowiązań. Mając na względzie okoliczność, iż osoby te zajmowały się spadkodawczynią przed jej śmiercią, uznać należy, że osoby postronne, a szczególnie członkowie najbliższej rodziny, w tym wnioskodawca, winni kierować do tych właśnie osób pytania o stan spadku, szczególnie w zakresie jego pasywów. Co prawda, wnioskodawca pozostawał z rodziną, zwłaszcza siostrą B. M. (1), w długotrwałym konflikcie, to jednak członkowie rodziny kilkakrotnie podejmowali próby nawiązania z wnioskodawcą kontaktu, także w celu przekazania mu informacji o stanie spadku. Z niewyjaśnionych przez wnioskodawcę powodów odrzucał połączenia telefoniczne, nie odpowiadał na wiadomości tekstowe i pozostawał niewzruszony na próby kontaktu z nim za pośrednictwem osób trzecich. Wprawdzie w rozmowie telefonicznej z B. M. (1) bezpośrednio po śmierci spadkodawczyni podkreśliła ona niewłaściwe zachowanie wnioskodawcy, który nie chciał odwiedzić matki przed jej śmiercią, co ten mógł odebrać jako zaostrenie konfliktu, to jednak siostra wnioskodawcy

zeznała, że w przypadku, gdyby wnioskodawca miał wolę pozyskania informacji na temat stanu spadku, to informacje takie uzyskałby bez przeszkód od niej lub pozostałych osób sprawujących opiekę nad spadkodawczynią do jej śmierci.

Zdaniem Sądu bierność wnioskodawcy nie może być usprawiedliwiona konfliktem rodzinnym. Chcąc bowiem dochować należytej staranności w ustalaniu stanu spadku, wnioskodawca był zobligowany do uzasadnionych w danych okolicznościach działań, których podjęcie doprowadziłoby do ustalenia pasywów spadku. Podstawowym zaniechaniem w tym zakresie pozostawał brak kontaktu z rodziną. Konflikt rodzinny jest stanem niepożądanym i jego istnienie samo w sobie nie może uzasadniać brak staranności w zakresie pozyskania wiedzy o stanie spadku. Z okoliczności sprawy nie wynika by w trakcie próby kontaktu, choćby telefonicznego, z członkami rodziny, wnioskodawcy groziło z ich strony popełnieniem czynu niedozwolonego. Próby kontaktu były podejmowane przez rodzinę wnioskodawcy, jednakże były bezpodstawnie przez niego odrzucane.

Sąd uznał, iż brak wiedzy wnioskodawcy co do stanu spadku wynikał z zaniedbania leżącego wyłącznie po stronie wnioskodawcy. Stąd też w ocenie Sądu wniosek wnioskodawcy nie mógł zostać uwzględniony. Tak zatem, na podstawie art. 1019 § 1 w zw. z art. 84 § 1 k.c., Sąd postanowił jak w punkcie 1. sentencji.

O kosztach postępowania Sąd orzekł w punktach 2. i 3. sentencji na podstawie art. 520 § 3 zd. 1 k.p.c. Przepis stanowi, że jeżeli interesy uczestników są sprzeczne, sąd może włożyć na uczestnika, którego wnioski zostały oddalone lub odrzucone, obowiązek zwrotu kosztów postępowania poniesionych przez innego uczestnika.

Mając na uwadze, iż wniosek wnioskodawcy nie został uwzględniony, a oponowali mu uczestnicy w osobach wierzycieli spadkodawczyni, Sąd uznał, że wnioskodawca winien zwrócić tym uczestnikom poniesione przez nich koszty postępowania.

Na koszty uczestnika (...) Spółki Akcyjnej złożyły się koszty zastępstwa procesowego w kwocie 60 zł, ustalone zgodnie z § 8 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity - Dz. U. z 2013 r., poz. 490) w brzmieniu obowiązującym na dzień złożenia wniosku.

Natomiast na koszty uczestnika B. (...) Niestandaryzowanego S. Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego złożyły się koszty zastępstwa procesowego w kwocie 60 zł, ustalone zgodnie z § 9 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jednolity Dz.U. z 2013 r., poz. 461) w brzmieniu obowiązującym na dzień złożenia wniosku.

ZARZĄDZENIE

1. Odnotować w repertorium (...);
2. przedłożyć akta z wpływem lub po 30 dniach.

T., dnia 23 listopada 2016 r.